

An aerial photograph of Ekerö, Sweden, showing a dense residential area with red-roofed buildings, a large parking lot, and a bridge crossing a river. The town is surrounded by lush green forests and a large lake in the background.

Socialnämndens lokal försörjningsplan

- prognos för 2022–2030

Socialnämnden

Mathias Elmersjö
Utvecklingsledare
mathias.elmersjo@ekero.se

Socialnämndens lokalförsörjningsplan - prognos för 2022–2030

Dnr SN21/121

Inledning

Socialnämnden är beroende av lokaler för att kunna genomföra sitt uppdrag så som det är angett i lagstiftning och kommunens mål. Idag förfogar socialnämnden över ett flertal olika typer av lokaler, både som hyresgäst hos tekniska nämnden och Ekerö Bostäder samt hos privata fastighetsägare. Det gäller både speciellt inrättade typer av boenden för specifika målgrupper och vanliga bostäder i det ordinarie bostadsutbudet.

I takt med att Ekerö kommuns befolkning växer samt socialtjänstens arbetsätt och metoder utvecklas behövs även planering gällande framtida behov av lokaler.

I detta PM görs en övergripande beskrivning över socialnämndens ansvar och prognoser över nämndens behov kommande år utifrån idag kända förutsättningar. Syftet är att ge ett långsiktigt perspektiv på dels olika typer av biståndsbedömda boenden samt behov av andra typer av lokalresurser.

Socialnämndens uppdrag

Socialnämnden har i uppdrag att inrätta boenden för vilka beslut från myndigheten krävs för att kunna få tillgång till bostäderna och de tillhörande tjänsterna. Dessa typer av boenden är reglerade i lagstiftning och består företrädesvis av en kombination av bostäder och personalbundna tjänster. Exempel på detta är särskilda boenden för äldre, bostäder med särskild service enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) samt hem för vård eller boende (HVB) för ensamkommande barn.

Socialnämnden har vidare behov av att ordna bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som nämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda. Bostäderna är företrädesvis till för personer som behöver stöd till boende för att kunna verkställa insatsen och som inte har tillgång till den ordinarie bostadsmarknaden. Det kan vara personer i behov av stöd till bostad i vårdkedjeplaneringen, personer med behandling för missbruksproblem, hemtagning från

externa placeringar till egna kommunen, personer med skulder och långvariga sociala besvär, personer som utsätts för relationsvåld och personer som på grund av funktionsnedsättning inte har tillgång till ordinarie bostadsmarknad.

Vidare har socialnämnden kommunfullmäktiges uppdrag att verkställa mottagandet av anvisade nyanlända vuxna och familjer. För detta ändamål behövs bostäder.

Slutligen har socialnämnden ansvaret för ensamkommande barn och unga i Ekerö kommun. Denna målgrupp placeras i första hand i HVB eller stödboenden, men kan vara i behov av olika stöd- eller träningsboenden efter ålder och uppehållstillstånd.

Finns inte tillgång till platser i egna boenden, HVB, bostäder m m i Ekerö kommun är nämnden skyldig att för alla målgrupper upphandla och köpa platser externt utanför Ekerö. Fördelen med detta är att kommunen inte behöver finansiera egna volymstyrda verksamheter. Nackdelen är att det medför högre genomsnittliga dygnskostnader att köpa platser externt och att det försvårar ett långsiktigt stöd.

Socialnämndens medverkan i planeringen

Socialnämnden överlämnar underlag för behovsutvecklingen till kommunstyrelsen i budget- och verksamhetsplanering samt vid påkallade behov, exempelvis gällande framtida utbyggnation av särskilda boenden. Behovsprognosen ligger sedan till grund för kommunens arbete kring exploaterings- och detaljplaner. Exempel från de senaste åren är Roshagens serviceboende (kommunalt ägd mark och fastighet, privat utförare av verksamheten) och Söderströmsgården (kommunalt ägd mark såldes till privat anbudsgivare, kommunen hyr fastigheten).

För de ändamål som Söderströmsgården och Roshagens serviceboende fyller kan detta vara ett lämpligt tillvägagångssätt. Nackdelen med detta förfarande är att det kan innebära svårigheter för kommunens ledning att överblicka den långsiktiga planeringen samt om det finns andra behov som inte synliggörs i dagsläget. Exempelvis gällande socialnämndens behov vid exploatering av nya bostadsområden.

Befolkningsprognos

Enligt kommunens befolkningsprognos för åren 2021–2030¹ kommer Ekerös befolkning att växa från ca 29 500 invånare 2022 till ca 34 300 invånare 2030 (se tabell 1).

- Barn och unga 0–18 år beräknas bli ca 850 fler fram till 2030.
- Åldersgruppen 19–64 år beräknas öka med knappt 3 000 personer under perioden.
- Åldersgruppen invånare 65+ väntas öka med närmare 1 000 personer fram till 2030, varav ca 650 personer inom gruppen 80+. Den senare gruppen väntas öka med ca 450 personer fram till år 2026.

---

¹ WSP Sverige AB (2021) *Befolkningsprognos Ekerö kommun 2021–2030*

Tabell 1: Befolkningsprognos Ekerö kommun 2022–2030

Ålder/År	2022	2024	2026	2028	2030	Ökning 2022-30
0–18	8 119	8 153	8 286	8 637	8 970	851 (10 %)
19–64	16 308	16 672	17 397	18 566	19 213	2 905 (18 %)
65–79	3 722	3 737	3 703	3 868	4 092	370 (10 %)
80+	1 401	1 647	1 855	1 981	2 042	641 (46 %)
Totalt	29 550	30 209	31 241	33 052	34 317	4 767 (16 %)

Kommunens befolkningsutveckling är ett centralt verktyg för planering inom socialtjänsten. Särskilt följs utvecklingen av antalet barn och unga samt antalet äldre.

Socialtjänsten arbetar med kommunens samtliga invånare som målgrupp. Befolkningsutveckling innebär att fler människor kommer kontakta socialtjänsten för stöd, om andelen av befolkningen som är aktuella hos socialtjänsten inte minskar.

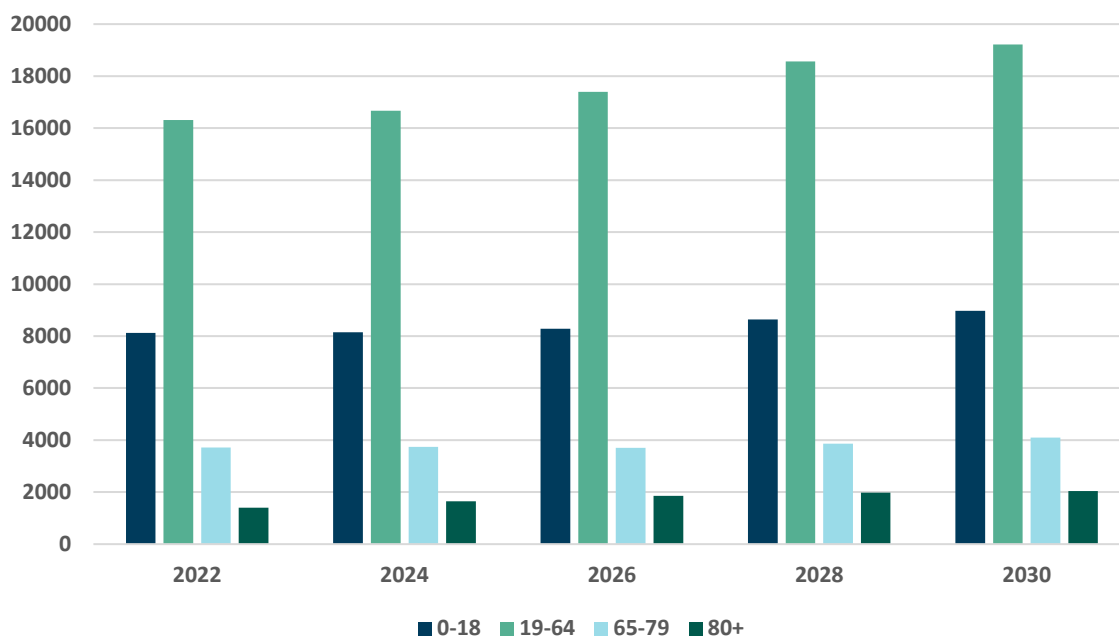

Diagram 1: Befolkningsprognos Ekerö kommun 2022–2030.

Särskilt boende för äldre enligt SoL 5 kap § 5 – platsprognos

Äldre medborgare i Ekerö kommun som får stöd och insatser från socialtjänsten får i huvudsak hemtjänst och särskilt boende. Personer med behov av stöd med omvårdnad, tillsyn och service får som regel hemtjänst i första hand. För de som har omfattande behov kan särskilt boende erbjudas. För närvarande uppgår antalet mottagare av äldreomsorg till ca 530 personer², varav ca 200 på särskilt boende. Av dessa bor i dagsläget 14 personer på boenden utanför kommunen, de flesta på olika typer av profilboenden som inte kan erbjudas inom kommunen.

Särskilt boende för äldre SoL 5 kap § 5

Boenden med lägenheter samt gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov av vård, omsorg, service och tillsyn. Personen hyr bostaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Ekgården, Kullen, Söderströmsgården

Ekerö kommun har för närvarande 3 särskilda boenden för äldre med sammanlagt 205 platser. Därtill är ytterligare 20 platser redo att tas i drift under 2022 i så kallade paviljonger, i anslutning till Söderströmsgården i Stenhamra.

Befolkningsprognos 65+

Under de kommande åren väntas antalet invånare över 65 år öka med ca 1000 personer fram till 2030 (tabell 2). Den genomsnittliga ökningen är ca 200–300 personer vartannat år. Sammantaget väntas Ekerös befolkning över 65 år öka med 20% till 2030 jämfört med idag. Motsvarande ökning för befolkningen 19–64 år väntas bli ca 18%.

Tabell 2: Befolkningsprognos 65+ 2022–2030

Ålder/År	2022	2024	2026	2028	2030	Ökning 2022-2030
65–79	3 722	3 737	3 703	3 868	4 092	370 (10 %)
80–89	1 201	1 426	1 597	1 690	1 722	521 (43%)
90+	200	221	258	291	320	120 (60%)
65+ totalt	5 123	5 384	5 558	5 849	6 134	1 011 (20%)

² Exklusive brukare med enbart larm eller matleverans.

Störst utveckling väntas inom åldersgruppen 90+, som beräknas öka med 60% mellan 2022–2030; från 200 personer till 320 personer.

Befolkningsutvecklingen i åldersgruppen 65–79 år väntas inte bli alls lika stor, utan för perioden 2022–2030 väntas en ökning på 370 personer i den gruppen (10%).

Prognos särskilt boende för äldre

Åldersgruppen 80+ är av vikt då sjuka personer 80 år eller äldre tenderar att stå för en betydande andel av äldreomsorgens resurser och vara i behov av platser i särskilt boende.

I Socialstyrelsens databas³ återfinns uppgifter om hur stor andel av Ekerös äldre befolkning som bor på särskilt boende. Genomsnittet för åren (2015–2019)⁴ är:

- 65–79 år: 1,5 %
- 80+ år: 18,7 %

Om denna andel är stabil över tid kommer ca 440 personer över 65 år bo på särskilt boende 2030, varav ca 380 personer i åldersgruppen 80+. Dessa siffror ger dock inte en heltäckande bild av det framtida behovet då de inte tar hänsyn till förändringar över tid vad gäller exempelvis äldres hälsa och omsorgsinsatser.

Sådana faktorer beaktas emellertid i socialnämndens långtidsprognos⁵ för platser i särskilt boende, som reviderades våren 2017 utifrån den då aktuella befolkningsprognosen och utfallet kring platsbehovet de föregående åren. Även den prognosen sträcker sig till 2030 och visar på att behovet av platser i särskilt boende kan väntas öka med ca 30–40 platser per vartannat år.

Tabell 3: Långtidsprognos platser i särskilt boende

	2018	2019	2020	2021	2022	2024	2026	2028	2030
Antal platser, långtidsprognos			210	220	235	271	300	323	339
Antal platser, budget	197,2	203	205	202					
Antal platser, utfall	198,8	209	202						
Nytt särskilt boende						x		x	

³ https://sdb.socialstyrelsen.se/if_ald/

⁴ Det saknas statistik för 2020 och 2021.

⁵ Lagergren, Märten (2017) "Reviderad prognos avseende behovet av äldreomsorg i Ekerö kommun".

Prognosen utgår ifrån antaganden om befolkningsutveckling och hur många inom olika åldersgrupper som hade plats på särskilt boende 2017. Antagandena ska inte tas som exakta utan visar den förväntade utvecklingen. Fram till början av 2020 följde behovsutvecklingen prognosen väl. I samband med covid-19-pandemin sjönk emellertid behovet drastiskt, dels mot bakgrund av det verkställighetsstopp som infördes för särskilt boende initialt och dels mot bakgrund av minskat antal ansökningar om plats på särskilt boende. Sedan sensvåren 2021 har emellertid behovet börjat öka igen och beräknas snart vara på samma nivå som innan pandemin. Pandemins långsiktiga konsekvenser vad gäller behovsbilden är idag svår att överblicka.

Planeringen för framtida särskilda boenden fortgår utifrån bedömningen att den prognosen har fortsatt relevans. Kommunfullmäktige fastställde i juni 2021 hyresavtal avseende ett särskilt boende inom ramen för exploateringen av Träkvista torg. Detta boende beräknas ha 74 platser. Tidplanen för när boendet kan stå klart är i dagsläget oklar då detaljplanen för det aktuella området ännu inte har vunnit laga kraft. Om det senare sker innan årsskiftet bedöms inflyttning kunna ske under sista kvartalet 2024, vilket i så fall stämmer väl med socialnämndens prognosticerade behov av platser i särskilt boende.

För den långsiktiga planeringen fram till 2030, vilken innefattar ytterligare ett vård- och omsorgsboende, har hittills nuvarande Tappsund 1:71 pekats ut som möjligt alternativ. Utredning av ytterligare alternativ pågår.

Parallellt med planeringen av ökad nettokapacitet pågår en process för att ersätta Ekgården, efter att Arbetsmiljöverket underkänt 35 av lägenheterna pga för litet arbetsutrymme och genom föreläggande, vid vite om 1 mkr, förbjudit omsorgsarbete i dessa lägenheter från januari 2021. Enligt den ursprungliga planen skulle alla lägenheter vara ombyggda till 2021. De nya lägenheterna visade sig dock bli för små för att en god boendekvalitet skulle kunna upprätthållas och ett förslag togs fram om att istället tillskapa ett nytt vård- och omsorgsboende på Tranholmen, till vilket Ekgårdens verksamhet sedan flyttas. Förslaget godkändes av kommunfullmäktige i juni 2020 och upphandling av hyresavtal för det nya boendet skedde under början av 2021. Sehlhall AB tilldelades kontraktet och gavs därmed möjlighet att förvärva fastigheten Närlunda 41:3 för uppförande av det nya boendet. På grund av att tilldelningen först överprövades (men sedan fastställdes av Förvaltningsrätten) är tillträdet nu framskjutet till april 2023.

I maj 2020 tillskrev kommundirektör och socialchef Arbetsmiljöverket med en hemställan om att beslutet om föreläggande och vite riktat till Ekgården framskjuts med två år. Arbetsmiljöverket meddelade den 25 maj 2020 att beslutet framskjuts till den 2 januari 2023. En ny skrivelse med en uppdaterad tidplan kommer att tillsändas Arbetsmiljöverket under hösten 2021.

Processen att uppföra paviljonger i anslutning till Söderströmsgården, vilka från början var tänkta som evakueringsboende under den tidigare planerade ombyggnationen av Ekgården, har fullföljts utifrån den behovsbild som var rådande när beslutet fattades. Genom dessa paviljonger kan det tillkommande behovet av platser i särskilt boende tillgodoses fram till

dess att det nya vård- och omsorgsboendet i Träkvista står klart. På grund av tidigare nämnda behovsminskning har dock inte platserna i paviljongerna hittills behövt ianspråkats. Lokalerna har istället använts för bl a vaccinering av vårdpersonal och kommer från hösten 2021 att användas som hemtjänstlokal för den kommunala hemtjänsten på Färingsö.

Gruppboendestäder och serviceboendestäder enligt LSS § 9.9 – platsprognos

Insatser enligt LSS utgör en betydande del av socialnämndens budget, men berör relativt få personer. Enligt Socialstyrelsens statistik⁶ hade 202 personer i Ekerö kommun insatser enligt LSS i oktober 2020.

LSS-insatser har en avgränsad målgrupp, definierad enligt LSS 3 personkretsar. För målgruppen är det främst två typer av boenden som socialnämnden är ansvarig för:

Gruppboendestäder LSS § 9.9

Samlokaliserade enheter av 3–6 fullvärdiga boendestäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med omfattande behov dygnet runt. Boendestäderna ligger i direkt anslutning till gemensamhetsutrymmet. Personen hyr boendestaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Skärviks gruppboende, Solbackens gruppboende, Svalans gruppboende

Serviceboendestäder LSS § 9.9

5–15 fullvärdiga boendestäder med tillgång till allmänna gemensamhetsutrymmen och personalutrymmen för personer med varierande behov dygnet runt. Boendestäderna kan vara utspridda i ett grannskap, vanligt att det lokaliseras insprängt i flerbostadshus som ett trapphusboende. Personen hyr boendestaden motsvarande som en hyresrätt.

Exempel: Roshagens serviceboende, Ångbåtens serviceboende, Ekerö Serviceboende

För närvarande finns 81 LSS-boendestäder lokaliserade i Ekerö kommun, varav 6 st är gruppboenden med sammanlagt 36 lägenheter och 6 serviceboenden med sammanlagt 45 lägenheter. Svalans gruppboende, med 5 platser, ska mot bakgrund av ett föreläggande i samband med en brandskyddsinspektion byggas om så att det uppfyller ställda brandskyddskrav.

⁶ Socialstyrelsen (2020) ”Statistik om insatser enligt lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade 2020”.

Prognos bostad med särskild service

När det gäller prognostisering av behovet av LSS-bostäder är befolkningsprognosen svår att använda, då det inte finns ett verktyg för uppskattning av LSS-personkretsar och antaganden om framtida behov av stöd. Den tillgängliga prognosen baseras på kunskap om enskilda genom bland annat andra insatser enligt LSS och samarbete med särskolan.

Denna modell innebär betydande osäkerheter. Därtill kan personer som flyttar till Ekerö och ansöker om LSS-insatser tillkomma. Prognoserna är alltså osäkra, vilket också syns i jämförelse mellan nämndens budget och bokslut för de senaste åren (tabell 4). I dagsläget bor en del personer med stora omvårdnadsbehov i servicebostad. Därför är det framförallt kapaciteten vad gäller gruppboende som kommer att behöva utökas de kommande åren.

Tabell 4: Prognos bostad med särskild service LSS

	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Prognos, nya personer				4	3	3	3	3	2	2
Budget, årsplatser	105,5	104	105	103						
Antal platser utfall	103	100	98							
Ny gruppboende (å 6 platser)								x		

Bedömningen är att Svalans gruppboende, efter ombyggnationen, kan omhänderta det behov som bedöms uppstå successivt fram till 2023. Därefter bedöms behov av ännu en gruppboende finnas omkring 2026.

Lokaler för daglig verksamhet

Ca 120 personer i kommunen har insatsen daglig verksamhet inom ramen för LSS. Ekerö dagcenter (Insperia) står för utförandet av en stor del av dessa insatser. Verksamhetens lokaler blev under 2018 utdömda av brandsäkerhetsskäl och verksamheten har därför flyttat till tillfälliga lokaler. År 2025 kommer det finnas behov av att ordna en långsiktig lokallösning för Insperia. Även vissa mindre lokaler som används för daglig verksamhet kommer att behöva bytas ut inom några år. Inom verksamhetsområde funktionsnedsättning undersöks just nu hur behovet av lokaler kan tillgodoses inom kommunens nuvarande bestånd och vilka tillkommande lokaler som kan bli aktuella i framtiden.

Bostäder för sociala behov – behovsprognos

Socialnämnden ansvarar för bostäder till särskilda målgrupper i vissa fall. Då handlar det om bostäder inom det ordinarie bostadsbeståndet som socialnämnden hyr i första hand för att sedan hyra ut till enskilda.

Bostad för sociala ändamål

Främst lägenheter i ordinarie bestånd. Främst till för personer som behöver boende för verkställande av insats och ej har tillgång till ordinarie bostadsmarknad. T ex personer i behov av stöd till bostad i vårdkedjan, personer som genomgått behandling för missbruksproblem, personer som utsätts för relationsvåld, vissa nyanlända/ensamkommande med uppehållstillstånd och vissa personer med funktionsnedsättning. Personen hyr i andra hand av nämnden. Främst tidsbegränsat med idé om övertagande/boendekedja.

Exempel: Akutbostad, träningslägenhet, försökslägenhet, förlängt anvisningsboende

Socialförvaltningens strategi för bostäder med sociala ändamål

Inom socialnämndens verksamheter pågår i dagsläget ett omfattande arbete med att ordna stöd och hjälp åt människor på plats i kommunen istället för att köpa insatser externt. Detta innefattar bland annat ett arbete med att erbjuda medborgare lösningar som tillgodoser behovet av bostad och stöd inom kommunen, antingen genom plats i ett biståndsbedömt boende, i någon form av bostäder med sociala ändamål eller i egen bostad.

Målsättningen är bland annat att skapa "flyttkedjor" genom att se över vilka som med rätt stöd kan ges förutsättningar att erbjudas flytta ut från LSS-bostäder till ett träningsboende och på sikt kunna ha ett självständigt boende. På så sätt frigörs en LSS-bostad i kommunen där någon som idag bor på annan ort men som har sitt beslut från Ekerö kan flytta till kommunen.

På samma sätt pågår ett arbete med att motverka svåra sociala problem och inlåsnings effekter av ett långvarigt beroende av socialtjänstens stöd. Detta arbete riktas till mottagandet av nyanlända samt till vuxna invånare med problem relaterat till relationsvåld, hemlöshet, missbruk, psykisk ohälsa, social utsatthet och samsjuklighet.

Målet är att skapa förutsättningar för en högre självständighet där medborgarna inte behöver vara beroende av socialtjänsten. Utöver mänskliga vinster finns det kommunalekonomiska fördelar då kostsamma köp av boenden utanför kommunen, på vandrarhem eller på institutioner kan växlas mot mer kostnadseffektiva alternativ inom kommunen. Detta ökar även förutsättningarna för ett långsiktigt socialt förändringsarbete.

För att detta arbete ska lyckas krävs det att det finns lägenheter i flerbostadshus i Ekerö kommun samt att socialnämnden har tillgång till bostäder för sociala ändamål.

Målsättningen är att människor ska kunna lösa bostadsbehov utan socialtjänstens

inblandning.

Prognos till 2030

För perioden 2022–2030 är det framförallt gruppen vuxna med sociala bostadsbehov som aktualiserar behovet av bostadslösningar inom socialtjänsten (se tabell 5). Det som kännetecknar denna grupp är att de antingen bor i tillfälliga boenden ej avsedda för permanentboende som helt eller delvis finansieras av socialnämnden, att de räknas som hemlösa eller att de har behov av olika typer av stöd för att kunna söka sig till mer långsiktiga boendelösningar. Dessutom arbetar socialförvaltningen för att slussa ut personer, som med stöd kan klara sin vardag på egen hand, från bostäder med särskild service till egna lägenheter, som nämnts ovan.

Prognosen för bostäder för sociala behov är svår att beräkna, men med utgångspunkt i hur nuläget ser ut bland socialförvaltningens enheter, hur bostadsmarknaden ser ut att utvecklas framöver och den senaste befolkningsprognosen bedömer socialförvaltningen att behovet kommer vara likartat nuläget under 2022 (se tabell 5). Omkring 2023 sker en möjlig ökning då det ökade invånarantalet börjar göra avtryck på behovsbilden samtidigt som en högre andel nyanlända väntas ha fortsatta behov av insatser efter etablering och förlängt anvisningsboende jämfört med idag.

Tabell 5: Prognos bostäder för sociala behov

	2022	2023	2024	2026	2028	2030
Funktionsnedsättning, självständigt boende	5	3	2	2	2	2
Vuxna sociala bostadsbehov	20	22	18	16	14	14
Totalt per år	25	25	20	18	16	16
Akkumulerat behov	51	67	78	89	97	105

Sammantaget visar prognosen ett årligt behov om ca 20–25 bostäder fram till och med 2024, ackumulerat totalt ca 80 st. Under hela perioden fram till 2030 är prognosen ett ackumulerat behov om drygt 100 bostäder. Det ska dock återigen poängteras att det är väldigt osäkert att göra en så lång prognos för dessa behov.

Denna prognos omfattar inte behov av anvisningsboende eller förlängt anvisningsboende för flyktingar med uppehållstillstånd. Detta då anvisningstal för mottagande av flyktingar tilldelas år per år och är svårt att göra antaganden om. Däremot tar prognosen hänsyn till att vissa som bott i anvisningsboende och förlängt anvisningsboende kommer ha ett fortsatt behov av hjälp med bostad av sociala skäl. För den gruppen väntas behovet som sagt öka omkring 2023. Detta påverkar dock inte det ackumulerade behovet fullt ut eftersom

personer i den gruppen har en bostad via socialtjänsten sedan tidigare och behovet av anvisningsboende har en nedåtgående trend.